Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

15 päivänä maaliskuuta 2017 [1]

Ennakkoratkaisupyyntö — Unionin oikeus — Yksityisten oikeudet — Tilanne, jossa tuomioistuin on loukannut yksityisten oikeuksia — Ennakkoratkaisukysymykset — Asian saattaminen unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi — Kansallinen tuomioistuin, joka käsittelee asian ylimpänä oikeusasteena

Asiassa C-3/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka hof van beroep te Brussel (Brysselin ylioikeus, Belgia) on esittänyt 23.12.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.1.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Lucio Cesare Aquino

vastaan

Belgian valtio,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.11.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Lucio Cesare Aquino, edustajinaan M. Verwilghen ja H. Vandenberghe, advocaten,

— Belgian hallitus, asiamiehinään C. Pochet ja M. Jacobs, avustajinaan E. Matterne, D. Lindemans ja F. Judo, advocaten,

— Euroopan komissio, asiamiehinään J.-P. Keppenne ja H. Kranenborg,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

1 — Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan toisen kohdan ja 52 artiklan 3 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Lucio Cesare Aquino ja Belgian valtio ja joka koskee sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevaa vaatimusta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Kassaatiomenettelystä Raad van Statessa (ylin hallintotuomioistuin) 30.11.2006 annetun kuninkaan päätöksen (Koninklijk besluit tot vaststelling van de cassatie-procedure bij de Raad van State) (Belgisch Staatsblad, 1.12.2006, s. 66844) 18 §:n sanamuoto on seuraava:

”1. Mikäli esittelijä katsoo, että valitus on jätettävä tutkimatta tai se on hylättävä, pääkirjaaja ilmoittaa esittelymuistiosta valittajalle, jolla on 30 päivää aikaa vaatia menettelyn jatkamista tullakseen kuulluksi.

Mikäli valittaja ei vaadi tulla kuulluksi, pääkirjaaja siirtää asian jaostolle, jotta tämä voi todeta, että valituksesta on luovuttu – –. Esittelijän esittelymuistiosta ilmoitetaan samanaikaisesti asian ratkaisun kanssa osapuolille, jotka eivät vielä ole vastaanottaneet sitä.

Mikäli valittaja vaatii tulla kuulluksi, tuomari vahvistaa määräyksellä päivän, jona asianosaisten on saavuttava oikeuteen.

Pääkirjaaja mainitsee tästä pykälästä ilmoittaessaan valittajalle tutkimatta jättämistä tai valituksen hylkäämistä koskevasta esittelymuistiosta.

2. Mikäli esittelijä ei katso, että valitus on jätettävä tutkimatta tai että se on hylättävä, jaoston puheenjohtaja tai hänen valtuuttamansa tuomari vahvistaa suoraan määräyksellä päivämäärän istunnolle, jossa valitusta käsitellään.”

4 Raad van Statea koskevan 12.1.1973 annetun lakikoonnoksen (gecoördineerde wetten op de Raad van State) (Belgisch Staatsblad, 21.3.1973, s. 3461), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan, 21 §:n 7 momentissa, jota sovelletaan sekä kumoamiskanteisiin että kassaatiovalituksiin hallintopäätöksistä, säädetään seuraavaa:

”Valittajan oletetaan luopuneen valituksesta, mikäli valittaja ei esitä minkäänlaista menettelyn jatkamista koskevaa vaatimusta 30 päivän kuluessa esittelijän esittelymuistion tiedonannosta tai ilmoituksesta, jonka mukaan on sovellettava 30 §:n 1 momentin 3 kohtaa ja jossa ehdotetaan valituksen hylkäämistä tai tutkimatta jättämistä.”

5 Ulkomaalaisten maahanpääsystä, oleskelusta, maahan sijoittautumisesta ja maasta poistamisesta 15.12.1980 annetun lain (Wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen) (Belgisch Staatsblad, 31.12.1980, s. 14584), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä 15.12.1980 annettu laki), 39/60 §:n 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Asianosaiset asianajajineen voivat antaa huomautuksensa istunnossa suullisesti. Muihin perusteisiin kuin kannekirjelmässä tai vastineessa oleviin perusteisiin ei voida vedota.”

6 Mainitun 15.12.1980 annetun lain 39/67 §:ssä säädetään seuraavaa:

”[Raad voor Vreemdelingenbetwistingenin (ulkomaalaisasioita käsittelevä hallintotuomioistuin)] päätöksiin ei voida hakea takaisinsaantia, kolmas osapuoli ei voi riitauttaa niitä eikä niistä voida tehdä tuomionpurkua koskevaa hakemusta. Niistä voidaan tehdä ainoastaan Raad van Statea koskevan lakikoonnoksen 14 §:n 2 momentin mukainen kassaatiovalitus.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

7 Pääasian valittaja, joka on Italian kansalainen, on asunut Belgiassa vuodesta 1970 alkaen.

8 Pääasian valittaja tuomittiin hof van beroep te Antwerpenin (Antwerpenin ylioikeus, Belgia) 23.11.2006 antamalla tuomiolla seitsemän vuoden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

9 Hän teki 9.11.2011 Maasmechelenin kunnalle (Belgia) oleskeluoikeuden rekisteröintitodistusta koskevan hakemuksen. Dienst Vreemdelingenzaken (ulkomaalaisvirasto, Belgia) antoi hänelle 23.2.2012 tiedoksi oleskeluoikeuden epäävän 22.2.2012 päivätyn päätöksen, jossa hänet määrättiin poistumaan maasta yleistä järjestystä ja kansallista turvallisuutta koskevista syistä (jäljempänä 22.2.2012 tehty päätös).

10 Pääasian valittaja nosti tästä päätöksestä 6.3.2012 kanteen Raad voor Vreemdelingenbetwistingenissa. Hän pyysi 15.5.2012 unionin tuomioistuimen kyseistä alaa koskevaan oikeuskäytäntöön vedoten, että Raad voor Vreemdelingenbetwistingen esittäisi ennakkoratkaisukysymyksen Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77 ja oikaisut EUVL 2004, L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34) 16 artiklan 4 kohdan ja 28 artiklan 3 kohdan c alakohdan tulkinnasta.

11 Raad voor Vreemdelingenbetwistingen jätti 24.8.2012 antamallaan ratkaisulla kanteen tutkimatta, koska kannekirjelmä ei sisältänyt yhtäkään kanneperustetta. Erityisesti kyseinen tuomioistuin hylkäsi ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä unionin tuomioistuimelle koskevan pääasian valittajan pyynnön sillä perusteella, että tämä pyyntö oli tehty juuri ennen istuntoa ja että hän ei ollut esittänyt mitään syytä sille, että pyyntöä ei olisi voitu esittää aikaisemmin.

12 Pääasian valittaja valitti tästä ratkaisusta 24.9.2012 Raad van Stateen. Sen jälkeen kun esittelijä oli katsonut, että valitus oli jätettävä tutkimatta valitusperusteiden puuttumisen vuoksi, valittaja ei vaatinut säädetyssä määräajassa menettelyn jatkamista voidakseen tulla kuulluksi. Tämän johdosta Raad van State totesi 4.4.2013 Raad van Statea koskevan lakikoonnoksen 21 §:n 7 momentin nojalla, että pääasian valittajan voitiin olettaa luopuneen valituksesta.

13 Tällä välin pääasian valittaja oli pannut 27.6.2010 vireille menettelyn strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselissä (Brysselin rangaistusten täytäntöönpanoa valvova tuomioistuin, Belgia) saadakseen suorittaa rangaistuksen sähköisessä valvonnassa. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi hakemuksen 2.3.2012 antamallaan ratkaisulla. Sama tuomioistuin hylkäsi 23.5.2012 antamallaan toisella ratkaisulla myös pääasian valittajan ehdonalaista vapauttamista koskevan hakemuksen.

14 Tällöin pääasian valittaja valitti tästä viimeksi mainitusta ratkaisusta Hof van Cassatieen (kassaatiotuomioistuin, Belgia). Hän väitti muun muassa, että ratkaisussa rikottiin direktiivin 2004/38 16 ja 28 artiklaa, ja pyysi, että unionin tuomioistuimelle esitettäisiin tästä ennakkoratkaisukysymys. Ensin mainittu tuomioistuin hylkäsi valituksen 19.6.2012 antamallaan

ratkaisulla korostaen, että se ei ollut velvollinen esittämään ennakkoratkaisukysymystä unionin tuomioistuimelle, koska pääasian valittajan esittämiä perusteita ei voitu ottaa tutkittavaksi syistä, jotka liittyivät yksinomaan Hof van Cassatiessa käytyyn menettelyyn.

15 Strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel hyväksyi 21.11.2012 antamallaan ratkaisulla pääasian valittajan sähköisen valvonnan ja myönsi 14.8.2013 antamallaan ratkaisulla pääasian valittajalle tämän pyytämän ehdonalaisen vapauttamisen.

16 Tätä ennen pääasian valittaja oli tehnyt 6.9.2012 Maasmechelenin kunnalle oleskeluoikeuden rekisteröintitodistusta koskevan uuden hakemuksen. Viimeksi mainittu oli myöntänyt hänelle 22.4.2013 oleskeluluvan, joka oli voimassa 3.4.2018 asti.

17 Pääasian valittaja nosti 31.8.2012 kanteen Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselissä (Brysselin hollanninkielinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin) ja vaati, että tämä

— velvoittaa Belgian valtion peruuttamaan 22.2.2012 tehdyn päätöksen sillä perusteella, että se on direktiivin 2004/38 säännösten vastainen;

— toteaa, että strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselin 23.5.2012 antamassa ratkaisussa ja Hof van Cassatien 19.6.212 antamassa ratkaisussa on katsottu virheellisesti, että valittajan oleskeluoikeus on epävarma, ja niin ikään virheellisesti evätty häneltä ehdonalainen vapauttaminen;

— velvoittaa Belgian valtion maksamaan 25 000 euron suuruisen vahingonkorvauksen sillä perusteella, että strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, Hof van Cassatie ja Raad voor Vreemdelingenbetwistingen ovat rikkoneet unionin oikeutta, koska nämä tuomioistuimet, jotka ovat ratkaisseet asiat ylimpänä oikeusasteena, ovat rikkoneet unionin oikeutta eivätkä ole noudattaneet velvollisuuttaan esittää ennakkoratkaisukysymystä unionin tuomioistuimelle.

18 Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel jätti kanteen 27.5.2013 antamallaan tuomiolla osittain tutkimatta ja osittain hylkäsi sen perusteettomana. Pääasian valittaja valitti tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

19 Hof van beroep te Brussel (Brysselin ylioikeus) totesi 22.2.2012 tehdystä päätöksestä, että se perustui yksinomaan pääasian valittajan aikaisempiin rikostuomioihin ja että siinä oli jätetty huomiotta direktiivin 2004/38 27 artiklan 2 kohta. Niinpä kyseinen tuomioistuin velvoitti Belgian valtion maksamaan pääasian valittajalle 5 000 euroa korvauksena mainitusta päätöksestä aiheutuneesta aineettomasta vahingosta.

20 Vahingosta, joka on aiheutunut unionin oikeuden rikkomisesta, johon Raad voor Vreemdelingenbetwistingenin väitetään syyllistyneen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pääasian valittaja oli pyytänyt kyseistä tuomioistuinta esittämään unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen kirjelmässään, jonka hän oli jättänyt myöhässä, ja että tämä pyyntö oli hylätty liian myöhään esitettynä 24.8.2012 annetulla ratkaisulla. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa lisäksi, että tästä ratkaisusta Raad van Stateen tehty kassaatiovalitus on hylätty sillä perusteella, että valituksesta oli luovuttu.

21 Hof van beroep te Brussel toteaa, että kysymys koskee sitä, täyttyvätkö Belgian valtion vastuun syntymiseksi tarvittavat edellytykset kunkin pääasian valittajan mainitseman kolmen tuomioistuimen osalta.

22 Strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselistä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että asiakirja-aineistosta ei käy ilmi, että pääasian valittaja olisi pyytänyt kyseistä tuomioistuinta esittämään unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen. Kyseisen tuomioistuimen antamat peräkkäiset ratkaisut, joista kaikista on tullut lainvoimaisia, eivät ole olleet minkäänlaisen kumoamismenettelyn kohteena, joten asianomaiselle henkilölle ei ole voinut aiheutua minkäänlaista vahinkoa. Ei ole siis perustetta saattaa Belgian valtiota vastuuseen mainitun tuomioistuimen lainkäyttötehtävien hoitamisesta.

23 Raad voor Vreemdelingenbetwistingenista ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että 24.8.2012 annetussa ratkaisussa on hylätty pyyntö ennakkoratkaisukysymyksen esittämisestä unionin tuomioistuimelle sillä perusteella, että tämä pyyntö oli esitetty oikeudenkäyntiasiakirjassa, joka vastaanotettiin juuri ennen istunnon alkamista, ja että ei ollut esitetty mitään syytä, jonka perusteella mainittua pyyntöä ei olisi voitu esittää aikaisemmin.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että tästä ratkaisusta Raad van Staateen tehtyä valitusta ei tutkittu asiakysymyksen osalta eikä edes sen tutkittavaksi ottamisen osalta sen vuoksi, että koska menettelyn jatkamista ei ollut pyydetty säädetyssä määräajassa esittelijän esitysmuistion tiedoksiantamisen jälkeen, sovellettiin laillista olettamaa siitä, että pääasian valittaja oli luopunut valituksesta. Herää siis kysymys siitä, onko katsottava, että kyseisen ratkaisun on antanut tuomioistuin, joka on toiminut viimeisenä oikeusasteena, siitä syystä, että valitusmenettely ei ole johtanut asiakysymyksen arviointiin. Pääasian valittajan esittämä pyyntö siitä, että Raad voor Vreemdelingenbetwistingen esittää ennakkoratkaisupyynnön unionin tuomioistuimelle, on hylätty sillä perusteella, että se oli esitetty oikeudenkäyntiasiakirjassa, jota ei sen esittämispäivästä johtuen voitu ottaa huomioon.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Belgian valtion vastuu unionin oikeuden rikkomisesta voi toteutua lainkäyttötehtävien hoitamisessa tapahtuneen virheen perusteella, mikäli kyseessä on ilmeinen rikkominen. Kieltäytyminen ennakkoratkaisumenettelyn aloittamisesta voi merkitä tällaista unionin oikeuden rikkomista.

26 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on määritettävä, merkitseekö se, että Hof van Cassatie on pääasiassa kyseessä olevissa olosuhteissa kieltäytynyt pyynnöstä esittää ennakkoratkaisukysymys unionin tuomioistuimelle, SEUT 267 artiklassa tarkoitettua rikkomista luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 52 artiklan 3 kohdan kanssa.

27 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko Raad voor Vreemdelingenbetwistingenissa käyty menettely rikkonut Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa ja 52 artiklan 3 kohtaa yhdessä luettuina siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin on katsonut, että menettelysääntö oli esteenä sille, että ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä unionin tuomioistuimelle koskeva pyyntö voitiin hyväksyä. Mainittu pyyntö on nimittäin hylätty sillä perusteella, että se oli esitetty oikeudenkäyntiasiakirjassa, jota ei sen toimittamispäivän vuoksi voitu ottaa huomioon.

28 Lopuksi on vielä esitettävä kysymys siitä, onko tällä hylkäämisellä rikottu SEUT 267 artiklaa.

29 Näissä olosuhteissa hof van beroep te Brussel on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko, kun sovelletaan tuomiosta Köbler (tuomio 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513) ja tuomiosta Traghetti del Mediterraneo (tuomio 13.6.2006, Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, EU:C:2006:391) ilmenevää unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee valtion vastuuta tuomioistuinten virheellisestä toiminnasta, jolla on rikottu unionin oikeutta, ylimmän oikeusasteen

tuomioistuimena pidettävä tuomioistuinta, jonka ratkaisua ei tutkita kassaatiomuutoksenhaussa, koska kansallisen prosessioikeudellisen säännön mukaan valittajan, joka jätti kassaatiomenettelyssä kirjelmän, katsotaan luopuneen valituksestaan eikä tätä olettamaa voida kumota?

2) Onko yhteensopivaa SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan kanssa, kun sitä tarkastellaan myös yhdessä – – perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 52 artiklan 3 kohdan kanssa, että kansallinen tuomioistuin, jonka kyseisen sopimusmääräyksen mukaan on esitettävä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys, hylkää kysymyksen esittämistä koskevan pyynnön pelkästään sillä perusteella, että pyyntö on muotoiltu kirjelmässä, jota sovellettavan prosessioikeuden mukaan ei tule ottaa huomioon, koska sitä ei ollut toimitettu ajoissa?

3) Onko tapauksessa, jossa ylin yleinen tuomioistuin ei hyväksy ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä koskevaa pyyntöä, katsottava rikotun SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa, kun sitä tarkastellaan myös – – perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 52 artiklan 3 kohdan valossa, silloin jos tuomioistuin hylkää pyynnön ainoana perustelunaan, että kysymystä ei esitetä, ’koska valitusperusteita ei voida ottaa tutkittaviksi Hof van Cassatien oikeudenkäyntimenettelyyn liittyvästä syystä’?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa tulkittava siten, että tuomioistuimen, jonka ratkaisuihin saa kansallisen lainsäädännön mukaan hakea muutosta, voidaan kuitenkin katsoa olevan ylimpänä oikeusasteena toimiva tuomioistuin siinä tapauksessa, että sen antamasta ratkaisusta tehtyä kassaatiovalitusta ei ole tutkittu siksi, että valittaja on luopunut valituksestaan.

31 Aluksi on huomautettava, että SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan mukaan kansallisen tuomioistuimen, jonka ratkaisuihin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, on saatettava asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi (ks. vastaavasti tuomio 6.10.1982, Cilfit ym., 283/81, EU:C:1982:335, 6 kohta).

32 SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa määrätty velvollisuus esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys on nimittäin osa unionin oikeutta soveltavien kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen yhteistyötä, jonka avulla pyritään siihen, että unionin oikeutta sovellettaisiin oikein ja tulkittaisiin yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa (ks. vastaavasti tuomio 9.9.2015, X ja van Dijk, C-72/14 ja C-197/14, EU:C:2015:564, 54 kohta).

33 Lisäksi on todettava, että tällä SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa määrätyllä velvollisuudella pyritään erityisesti estämään unionin oikeussääntöjen kanssa ristiriidassa olevan kansallisen oikeuskäytännön syntyminen missä tahansa jäsenvaltiossa (ks. vastaavasti tuomio 15.9.2005, Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, 29 kohta).

34 Kuten unionin tuomioistuin on jo useaan otteeseen todennut, asian ylimpänä oikeusasteena käsittelevä tuomioistuin on määritelmän mukaan viimeinen oikeusaste, jossa yksityiset voivat vedota niihin oikeuksiin, jotka heille unionin oikeudessa myönnetään. Ylimmän oikeusasteen tuomioistuimien tehtävänä on varmistaa oikeussääntöjen yhdenmukainen tulkinta kansallisella tasolla (ks. vastaavasti tuomio 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, 34 kohta ja tuomio 13.6.2006, Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, EU:C:2006:391, 31 kohta).

35 Tästä unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että 15.12.1980 annetun lain 39/67 §:n mukaan Raad voor Vreemdelingenbetwistingenin ratkaisuista voidaan tehdä Raad van Statea koskevan lakikoonnoksen 14 §:n 2 momentissa säädetty kassaatiovalitus.

36 Tästä seuraa, että Raad voor Vreemdelingenbetwistingenin ei voida katsoa toimivan ylimpänä oikeusasteena, koska sen päätöksiä valvoo ylempi oikeusaste, jossa yksityiset voivat vedota niille unionin oikeudessa myönnettyihin oikeuksiin. Näin ollen sen ratkaisut eivät ole sellaisen SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetun kansallisen tuomioistuimen ratkaisuja, jonka ratkaisuihin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta.

37 Se seikka, että kassaatiomenettelystä Raad van Statessa 30.11.2006 annetun kuninkaan päätöksen 18 §:n säännösten nojalla valittajan, joka on tehnyt kassaatiovalituksen Raad voor Vreemdelingenbetwistingenin ratkaisusta, katsotaan kumoamattoman olettaman mukaisesti luopuneen valituksesta, mikäli valittaja ei ole pyytänyt menettelyn jatkamista 30 päivän kuluessa päivästä, jona hänelle on annettu tieto esittelijän esittelymuistiosta, jossa katsotaan, että valitus on jätettävä tutkimatta tai että se on hylättävä, on vailla merkitystä siihen seikkaan nähden, että Raad voor Vreemdelingenbetwistingenin ratkaisut voidaan riitauttaa ylemmässä oikeusasteessa ja että ne on siis tehnyt tuomioistuin, joka ei toimi ylimpänä oikeusasteena.

38 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että tuomioistuimen, jonka ratkaisuihin saa kansallisen lainsäädännön mukaan hakea muutosta, ei voida katsoa olevan ylimpänä oikeusasteena toimiva tuomioistuin siinä tapauksessa, että sen antamasta ratkaisusta tehtyä kassaatiovalitusta ei ole tutkittu siksi, että valittaja on luopunut valituksestaan.

Toinen kysymys

39 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja 52 artiklan 3 kohdan valossa, tulkittava siten, että kansallinen tuomioistuin voi hylätä ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä unionin tuomioistuimelle koskevan pyynnön pelkästään sillä perusteella, että tämä pyyntö on esitetty kirjelmässä, jota sovellettavan prosessioikeuden mukaan ei voida ottaa huomioon, koska sitä ei ollut toimitettu ajoissa.

40 Koska, kuten ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta käy ilmi, Raad voor Vreemdelingenbetwistingenia ei voida pitää ylimpänä oikeusasteena toimivana tuomioistuimena ja koska toinen kysymys perustuu päinvastaiseen olettamaan, ei toiseen kysymykseen ole tarpeen vastata.

Kolmas kysymys

41 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa tulkittava siten, että ylimpänä oikeusasteena toimiva tuomioistuin voi jättää esittämättä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen silloin, kun kassaatiovalitus on jätetty tutkimatta kyseisessä tuomioistuimessa käytävään menettelyyn liittyvien tutkimatta jättämistä koskevien perusteiden vuoksi.

42 Tästä on huomautettava aluksi, että jos kansallisen tuomioistuimen ratkaisuihin ei saada hakea muutosta, kyseisellä tuomioistuimella on lähtökohtaisesti velvollisuus saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetuin tavoin, jos siinä on esitetty EUT-sopimuksen tulkintaa koskeva kysymys (tuomio 18.7.2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, 25 kohta).

43 SEUT 267 artiklan toisen kohdan ja SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan välisestä suhteesta seuraa, että SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa mainituilla tuomioistuimilla on sama harkintavalta kuin muillakin kansallisilla tuomioistuimilla, kun ne tutkivat, onko unionin oikeutta koskeva kysymys ratkaistava, jotta ne voisivat antaa päätöksen. Näiden tuomioistuinten ei näin ollen tarvitse pyytää ennakkoratkaisua unionin oikeutta koskevaan tulkintakysymykseen, jos kysymyksellä ei ole merkitystä eli jos vastaus tähän kysymykseen, olipa vastaus mikä tahansa, ei voisi mitenkään vaikuttaa asian ratkaisuun (tuomio 18.7.2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, 26 kohta).

44 Näin ollen tilanteessa, jossa SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetussa tuomioistuimessa esitetyt perusteet on kyseessä olevan jäsenvaltion menettelysääntöjen nojalla jätettävä tutkimatta, ennakkoratkaisupyynnön ei voida katsoa olevan tarpeellinen ja merkityksellinen sen kannalta, että kyseinen tuomioistuin voi antaa ratkaisunsa.

45 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on nimittäin niin, että ennakkoratkaisupyynnön perusteena ei ole neuvoa-antavien lausuntojen esittäminen yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä vaan oikeusriidan todelliseen ratkaisemiseen erottamattomasti liittyvä tarve (tuomio 2.4.2009, Elshani, C-459/07, EU:C:2009:224, 42 kohta).

46 Nyt käsiteltävässä asiassa, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, Hof van Cassatie on katsonut, että koska strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselin 23.5.2012 annetusta ratkaisusta tehty valitus jätettiin tutkimatta, unionin tuomioistuimelle esitettävän ennakkoratkaisukysymyksen muotoilulla ei ollut merkitystä, koska tähän kysymykseen annettava vastaus ei voinut mitenkään vaikuttaa oikeusriidan ratkaisuun.

47 Kansalliset menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa vaikuttaa toimivaltaan, joka kansallisella tuomioistuimella on SEUT 267 artiklan nojalla, eikä niillä voida poistaa tuomioistuimelta sille saman artiklan nojalla kuuluvia velvollisuuksia.

48 Tästä on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun kyseessä olevasta alasta ei ole olemassa unionin sääntöjä, kunkin jäsenvaltion kansallisessa oikeusjärjestyksessä on annettava menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yksityisillä olevien oikeuksien suojaaminen, menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskevan periaatteen nojalla, kunhan nämä menettelysäännöt eivät ole epäedullisempia kuin samankaltaisia kansallisen oikeuden piiriin kuuluvia tilanteita koskevat säännöt (vastaavuusperiaate), eikä niillä tehdä unionin oikeudessa annettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (tuomio 17.3.2016, Bensada Benallal, C-161/15, EU:C:2016:175, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Tästä seuraa, että kahden kumulatiivisen edellytyksen – eli vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteen noudattamisen – on täytyttävä, jotta jäsenvaltio voi vedota menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskevaan periaatteeseen unionin oikeudella säännellyissä tilanteissa (tuomio 17.3.2016, Bensada Benallal, C-161/15, EU:C:2016:175, 25 kohta).

50 Yhtäältä vastaavuusperiaatteesta on huomautettava, että se edellyttää, että kaikkia muutoksenhakuun sovellettavia sääntöjä sovelletaan samalla tavalla riippumatta siitä, onko kyse muutoksenhausta unionin oikeuden rikkomisen perusteella vai samanlaisesta muutoksenhausta kansallisen oikeuden rikkomisen perusteella (ks. vastaavasti tuomio 16.1.2014, Pohl, C-429/12, EU:C:2014:12, 26 kohta ja tuomio 20.10.2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, 30 kohta).

51 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että unionin tuomioistuimen tiedossa ei ole seikkoja, joiden perusteella voitaisiin epäillä tämän periaatteen ja pääasiassa kyseessä olevien menettelysääntöjen yhdenmukaisuutta.

52 Toisaalta tehokkuusperiaatteesta on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen menettelysääntö ei saa tehdä unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttämisestä käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tuomio 20.10.2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, 29 kohta).

53 Lisäksi on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että kaikkia niitä tapauksia, joissa on kyse siitä, onko kansallinen menettelysääntö sellainen, että unionin oikeusjärjestyksessä yksityisille vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa, on tarkasteltava ottaen huomioon tämän säännön merkitys koko oikeudenkäynnin, sen kulun sekä sen erityispiirteiden kannalta eri kansallisissa oikeusasteissa. Tältä kannalta katsoen on tarvittaessa otettava huomioon kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä oikeudenkäynnin moitteeton kulku (tuomio 21.2.2008, Tele2 Telecommunication, C-426/05, EU:C:2008:103, 55 kohta).

54 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Hof van Cassatie on sisäisten menettelysääntöjen nojalla jättänyt tutkimatta valitusperusteet, jotka pääasian valittaja on esittänyt strafuitvoeringsrechtbank van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brusselin 23.5.2012 antamasta ratkaisusta tekemänsä valituksen tueksi, sillä perusteella, että vaikka asianomainen henkilö oli valitusperusteissaan riitauttanut yhden niistä vastaväitteistä, jonka kyseinen tuomioistuin oli hyväksynyt hänen ehdonalaista vapautta koskevan vaatimuksensa hylkäämiseksi, muut kyseisen tuomioistuimen hyväksymät vastaväitteet olivat sellaisenaan riittäviä mainitun ratkaisun perustelemiseksi.

55 Näin ollen ei vaikuta siltä, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö olisi sellainen, että se tekisi unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttämisen käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi.

56 Näiden seikkojen perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että ylimpänä oikeusasteena toimiva tuomioistuin voi jättää esittämättä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen silloin, kun kassaatiovalitus on jätetty tutkimatta tässä tuomioistuimessa käytävään menettelyyn liittyvien tutkimatta jättämistä koskevien perusteiden vuoksi, sillä edellytyksellä, että vastaavuusperiaatetta ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että tuomioistuimen, jonka ratkaisuihin saa kansallisen lainsäädännön mukaan hakea muutosta, ei voida katsoa olevan ylimpänä oikeusasteena toimiva tuomioistuin siinä tapauksessa, että sen antamasta ratkaisusta tehtyä kassaatiovalitusta ei ole tutkittu siksi, että valittaja on luopunut valituksestaan.**

2) **Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole tarpeen vastata.**

3) SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että ylimpänä oikeusasteena toimiva tuomioistuin voi jättää esittämättä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen silloin, kun kassaatiovalitus on jätetty tutkimatta tässä tuomioistuimessa käytävään menettelyyn liittyvien tutkimatta jättämistä koskevien perusteiden vuoksi, sillä edellytyksellä, että vastaavuusperiaatetta ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan.

Allekirjoitukset